

SĂRUT MÂNA MIHAI EMINESCU ȘI BINECUVÂNTĂ POPORUL ROMÂN

I

Mărturia lui Al. Vlahuță

Analiza atentă a articolului **Eminescu bolnav**, de A. Vlahuță, din “Curentul Eminescu și o poezie nouă”, Tip. “Lupta”, 1892, republicat în revista **Flacăra**, an III, nr. 35-14 iunie 1914 ni-l redă pe Mihai Eminescu, așa cum era cu doar trei luni înainte de moartea sa. Alexandru Vlahuță îl vizitează la ospiciul din strada Plantelor, în luna martie 1889.

În 1888, Veronica Micle reușește să-l ia pe Eminescu din Botoșani, din casa Henrietei, sora poetului și să-l însoțească în București. Veronica Micle știa că Eminescu este în deplinătatea facultăților sale mintale. Veronica Micle înțelesese că Eminescu trebuia să dispară din vizorul oficialităților, care-l arestaseră, îl internaseră la ospiciu de nebuni, oficialități care au pus la cale intimidarea lui prin adevărate torturi fizice-fusese batut cu funia, iarna, în timp ce se arunca pe el, cu găleata, apă rece, a fost tratat medicamentos abuziv și distructiv cu buna știință, i s-au adus perturbari grave pe planul existenței sale fizice, dar organismul său încă mai rezista. Oficialitățile nu știau unde dispăruse Eminescu. Fusese arestat ca un authentic deținut politic, din cauza activității sale de ziarist. Exact la aceasta activitate va reveni acum, din clandestinitate. Incepe să publice o serie de articole, desigur nesemnate, în presa vremii. Viața politică se înviorază. Mihai Eminescu, nici înainte de 28 iunie 1883, când a fost arestat și nici în timpul detenției, nu a acceptat nici un compromis. Era în serviciul poporului român și în cele ale țării nu avea de cedat nimic. În urma unui articol polemic apărut pe data de 13 ianuarie 1889, lumea oficialităților politice se dezzechilibrează, guvernul de coaliție format din alianța conservatorilor cu liberalii, cade. Era mâna lui Eminescu. Colegii de breaslă care-i publicau articolele și-au recâștigat astfel demnitatea. Pentru ei Eminescu era aceeași minte luminată pe care o știau de dinainte de a fi arestat. Cel mai mare ziarist al României se întorsese la meseria sa de ziarist. Oficialitățile își dau seama că Mihai Eminescu și-a reocupat locul în viața publică. Poliția, serviciile secrete intră în alertă, căutându-l. Îi descopera adresa unde se refugiase cu Veronica Micle. Este din nou arestat, în aceeași manieră brutală ca în 1883 și internat la ospiciu. Încă din 1883 guvernării au călcat în picioare legislația țării, practicând răpirea de persoană, internarea abuzivă, cu toate practicile condamnabile, torturarea fizică și medicamentoasă. Terorism de stat! Celei mai luminate personalități nu i s-a acordat calea unui proces, în urma căruia

urma să fie condamnat sau achitat. Celui ce a reușit să statueze legea și cinstea ca un dat obligatoriu pentru toți, i se refuză legile țării. Politicienii-industriașii-finanțștii de atunci, se comportă cu el ca niște oameni ai fărădelegii. În aceste circumstanțe îl vizitează Alexandru Vlahuță la ospiciu.

M-a cunoscut și i'a părut bine când m-a văzut. M'a întrebat de prieteni, căinându-i și vorbind de ei cu milă, ca de niște oameni pierduți, sau foarte nenorociți.

M-a cunoscut. Cu alte cuvinte Vlahuță se aștepta ca sub efectul medicamentelor să fie într-o stare de letargie, în care să nu-și mai recunoască prietenii, sau să nu poată vorbi.

M-a întrebat de prieteni, căinându-i. Nu s-a plâns de situația în care se afla. Nu și-a îndreptat cuvintele spre cei fărădelege, a căror victimă era. Mintea sa era în purtare de grijă față de prieteni. Pe ei îi deplânse. Doamne, ce uriaș, în pace și liniște sufletească! Numai un om cu sufletul îndumnezeit poate vorbi așa. Cu un suflet de stâncă. De acolo, din altarul sufletului său, Eminescu oficia. De ce-i compătimea? Știa că nu sunt destul de îmbunătățiți sufletește, pentru a face față urgiilor lumii acesteia, care acum se vor revărsa și mai mult peste ei. Vorbind de ei cu milă. De unde atâta mila? Doamne ai milă de noi! Domnul are milă de noi, dar și noi trebuie să avem milă de cei în dificultate. Și Eminescu are.

Doar oamenii din lume, cât de cât îndumnezeiți și călugării încercați nu se clatină nici în ultima clipă a vieții, pentru a nu-l lasa pe vrăjmaș să le intre în cetatea lor sufletească. Eminescu avea trezvia minții, veghea permanentă la raiul din sufletul său. Avea o viața duhovnicească îmbunătățită. A trăit într-o bogată viața religioasă ortodoxă. Familia Eminescu poate să fi fost familia cu cei mai mulți călugări din secolul XIX, iar Mihai Eminescu, nepotul, cu cei mai mulți unchi și mătuși în călugărie. Bunicul sau, cântăreț bisericesc... Raluca, mama poetului, a avut doi frați călugări, Calinic și Iachint, trei surori călugărițe, Olimpiada, Sofia și Fevronia și pe Xenia, nepoată de soră, tot caugărița. Dar Raluca, mama poetului? De asemenea cu sufletul la cele înalte. A cumpărat o bisericuță, încat Eminescu a avut, din frageda copilărie, o biserică a familiei, chiar pe moșia părintească. Ea mai există și azi. Mai mult, Eminescu, mergea, pe jos până la Mânăstirea Agafton, din apropierea Botașanilor, la mătușile sale măicuțe aici. Și rămânea în vacanțe în bucuria celor mânăstirești. Nu e de mirare că pe 28 iunie în timp ce urma să-l aresteze cu forța, a cerut pantaloni negri. Să fim cu luare aminte la acest moment. Mihai Eminescu spera să aiba o scăpare, să fie lăsat să se retragă din lume, la o mânăstire...

Numai un suflet de creștin îi deplânge pe alții, deși, după toate regulile lumești, el, Eminescu, părea a fi de plâns.

Vorbind de ei cu milă, ca de niște oameni pierduți. Știa că nu reușiseră, încă, să sesizeze Calea și să meargă pe ea. Doar pe această Cale păcaele se mai pierd, slăbesc, iar cei cu o viață mai îndumnerzeită, le țin la distanță, nu se lasă înrobiți de simțuri și tentații. La Eminescu starea sufletească a fost toată viața într-o evoluție continuă inclusiv în timpul cumplitei lui detenții, ceea ce de bună seamă l-a ajutat să nu înnebunească, așa cum ar fi dorit unii din cei care-l țineau în captivitate. Câți dintre noi pot spune că au evoluat ca Eminescu, pas cu pas, spre cele sfinte? Numai creștinii autentici merg până la jertfa de sine pentru neamul lor. Numai creștinismul plămădește oameni de un astfel de caracter. Aceștia nu participă la opresarea propriului neam, dimpotriva.

Arăta pentru unele lucruri de nimic un interes și o mirare exagerată.

Cine a stat în apropierea unor călugări trăitori în rugăciuni pe Calea Raiului, își amintesc ceea ce nouă, celor din lume, ni se pare naivitate, un fel de mirare copilărească. Un suflet trăitor în cele nevinovate, un suflet ce se păstrează în nevinovăție.

Privirea îi era dusă, obrajii palizi și căzuți, glasul tărăganat și somnoros. Avea mai mult aerul unui om ostenit din calea-afară.

Ochii, obrajii, partea trupească era afectată de medicamentele administrate. Cele ale trupului se ofileau, obosiseră. Lăuntru nevăzut, spiritual lui Eminescu era din ce în ce mai acoperit de neputința sistemului nervos, a creierului, afectate, frânate, amorțite de tratamentul medicamentos. Se știe că mercurul i se administrase într-o cantitate total neindicată, având astfel un efect distructiv, de otrăvire, zbuciumându-i întregul organism până la epuizare. Dar Eminescu avusese o sănătate de invidiat, dovadă că mai rezista. Nu voia să moară.

Îmi spuse cu un tom important despre un plan al lui de reorganizare socială, la care se gândește de mult,-o lucrare colosală, care îl muncește și-i dă nopți de insomnie și dureri de cap ucigașe.

Se știe, Eminescu a reușit să ajungă la Viena pentru tratament. Mai degrabă să scape din chingile captivității. Eminescu își revine complet, fără medicamente. Redobândindu-și libertatea, și-a regăsit sănătatea. Atât Carp, cât și Maiorescu îl vizitează la Viena. Erau printre căpeteniile trecerii lui Eminescu în captivitate. Par totuși niște unele care se conformează, niște executanți. Constată că Eminescu și-a revenit complet de sub loviturile medicamentoase și de sub ostracizarea internării lui ca nebun, între nebuni. Constată că nu va renunța la idealurile sale. De fapt Carp și Maiorescu au fost în misiune de spionaj, ca să afle la ce se pot aștepta de la Eminescu, acum liber. Acesta pleacă în Italia, într-un voiaj de șase săptămâni- vizitează Veneția, Padua și Florența. Poate că cei doi români ar fi respirat ușurați dacă

Mihai Eminescu nu s-ar mai fi întors în țară. Cauzele captivității lui Eminescu fuseseră idealurile sale de unificare a țării și de reorganizare socială-de articulare a vieții sociale în vederea propășirii națiunii române. Exact aceste idealuri i se refuză și acum și astfel soarta lui Eminescu este pecetluită. Întors în țară a fost vânat iar, internat, umilit și tratat cu mercur cu doze ucigașe. Ca la Viena, fugind de la Botoșani, cu Veronica Micle, la București, scăpat de sub supraveghierea oficialităților și de tratamentul cu mercur și de sub continua umilire ca întreținut pe bani prin colete publice, își revine, încât are iar o activitate normală, ca ziarist. Nici acum, din nou captiv, nu renunță la binele social pentru țara sa. *Un plan al lui de reorganizare socială la care se gândește de mult*, ne mărturisește Vlahuță. Drumul până la scoaterea lui Eminescu din viață, prin asasinare, e foarte scurt. Trei luni. Nici umilirile, nici torturile, nici tratamentul nu-l pot schimba. El nu-și va trăda neamul pentru nimic în lume. De aceea este viu în sufletele noastre și de nebiruit. A intrat în Cetele Sfinților Români.

O lucrare colosală, care-l muncește și-i dă nopți de insomnie și dureri de cap ucigașe.

Este o diferență între a citi o carte plăcută, între a privi natura, sau a purta o convorbire agreabilă și între concentrarea minții într-un act de creație. În acesta din urmă situație consumul de energie e mare. Creierul e solicitat. Ori tratamentul medicamentos aplicat avea ca ținta tocmai anularea capacității de gândire, de elaborare. Dar mintea lui Eminescu lucra și încă foarte bine. Capacitatea creatoare nu se voia anulată. Dar creierul era în blocaj, în adormire, lovit de medicamente și Eminescu avea dureri de cap ucigașe.

Vlahuța nu este contrariat de planul de reorganizare socială. Era bine construit în mintea lui Eminescu și coerent expus. Cu toate elementele din viață economică, politică și socială din articolele publicate de Mihai Eminescu până la 28 iunie 1883 și din ultimele luni petrecute în București.

Când ai pe cineva care te ascultă, cu care ai unele afinități sufletești, bateriile tale sufletești se încarcă și te desfășori comunicând din ce are sufletul tău mai mult, mai frumos, din ceea ce dorești să spui, conform temperamentului și pregătirii tale intelectuale. Așa ceva s-a întâmplat cu Eminescu în prezența lui Vlahuță. De la dizertația sa cu conținut social-politic-economic, cu rigorile de ordin științific, Vlahuța mută convorbirea lor pe planul creației poetice. Lui Eminescu i se creese astfel posibilitatea să se desfășoare ne constrâns de rigorile unor cercetări științifice, de un subiect mai arid. Și Eminescu profită din plin și de această posibilitate, dând un recital poetic la care Vlahuță nu mai asistase niciodată în viața sa. Și nici

dupa aceea. Este ca un spectator răpit de recitalul maestrului. A fost răpit și înălțat pe culmi nebănuite.

*Adusei vorba de poezii. Atunci cu o bucurie de creator copilărește arătată, scoase din buzunarul paltonului un petec de hârtie și așezându-se pe scaun începu să citească...un șir lung de strofe, de o sonoritate și de un efect ritmic fermecător. Rostirea lor îl încălzia, și ochii și glasul i se înviorau. Pe acel petec de hârtie nu erau scrise decât două vorbe: **gloriosul voivod**. El improviza. Am ascultat uimit pestedouă-zeci de strofe sonore, dar lipsite de sens și de legătură; fiecare vers părea rupt dintr-o poezie frumoasa. Mi-aduc aminte de două vorbe: **foc și aur** reveneau mereu, mai în fiecare strofă. N-am putut reține decât aceste patru versuri de pe la mijloc, care au un început de înțeles mistic:*

*“Atâta foc, atâta aur,
Ș’atâtea lucruri sfinte
Peste’ntunericul vieții
Ai revărsat părinte”...*

Dar în toată acea armonie de sunete se vedea perfect tehnica maestrului, limba lui aleasă și muzicală, care se supunea și se mlădia mecanicește sub ultimele tremurări ale aceluia suflet întunecat.

Gloriosul voivod. Pentru Eminescu este de ajuns să privească spre cele două cuvinte, pentru a fi inspirat, așa cum nu se mai termină izvorul cel pururi viu din cuvintele Noului Testament.

Variantei oficiale cum că Eminescu a înebunit îi căzuse pradă și Vlahuța. Dar **suflet întunecat** nu se potrivește decloc cu cele relatate de acesta, dimpotrivă, iese din context. Titlul **Eminescu bolnav** are logică doar dacă **bolnav** se aplică trupului suferind, care fără doar și poate, sub loviturile mercurului, administrate de dr. Itzac, în cantitate distrugătoare, era în suferință, era **îmbolnăvit**. Mercurul pătruns în sânge, îi zbuciuma întregul organism, îi producea, uneori, stări delirante, ceea ce a dat apă la moară și celor care nici nu bănuiau că varianta oficială asupra arestării lui Eminescu era un fals. Eminescu nu înebunise, doar că nu făcuse nici un compromis asupra idealului și activității sale pentru unirea tuturor românilor într-un singur stat-Unirea Basarabiei, Bucovinei și Ardealului cu România. Imperiul Austro-Ungar, care mai ținea Ardealul în captivitate, a făcut presiuni puternice pentru scoaterea lui Mihai Eminescu din viața publică. Scenariul și executarea acestuia aparțin oficialităților românești de atunci.

Atâta foc, atâta aur-din planul ideal, celest. *Intunericul vieții*-planul material. Acest plan material, cu întunericul lui, este sub darurile divinității.

*Focul Sfântului Duh, aurul bogățiilor spirituale ale raiului. Ai revărsat-generozitatea fără margini a darurilor divine. Lucruri sfinte-învățăturile Noului Testament, Fecioara Maria, sfinții, liturghia și altele. Peste-ntunericul vieții...Ș toate acestea de la Dumnezeu, pe care, în poemul **Luceafărul**, îl numește **Părinte** și **Doamne**, iar **Fecioara Maria** este idealul suprem de frumusețe. Cu strălucirile ei dumnezeiești, între cetele de sfinți.*

Se impune să precizăm, situația vorbește de la sine până la evidența, că **părinte**, din strofa memorată de Vlahuță, trebuia scris cu literă mare, **Părinte**.

Recitind strofa memorată de Vlahuță, recunoaștem starea de rugă și de rai din sufletul lui Eminescu. E în fața Părintelui. E în gațiile lui Dumnezeu. E fericit. Nu e vorba de orice fericire, ci de cea *revărsată* de Parintele ceresc și peste Eminescu, suspus acum celor mai grele încercări din viața sa, revărsare pe care Eminescu o recunoaște, o trăiește și se bucură întru ea. Părintele luminilor îl ajută pe Eminescu, îi întinde mâna în momentele de restriște. Iar Eminescu a ieșit din viața aceasta, cu sufletul bun. Întunecimile acestei lumi nu l-au biruit.

Era o neobcinuită frumuseță de sunete în acea împărechere bizară de cuvinte, din care sburase pentru totdeauna ordinea și suflarea unui înțeles. Atunci am înțeles adânc sensul înfiorător al cuvintelor lui de-odinioară:

Unde-s șirurile clare din viața-mi să le spun?

Ah, organelle-s sfărmate și maestrul e nebun!

*Și când, ostenit de acest joc curios de versuri sonore și pustii, își lăsă tăcut privirea'n pământ, figura lui îmbrăcă iarăși acea expresie de tristeță vagă-umbra aceluia apus dureros al conștiinței, care'i dedea în momentul acela înfățișarea unui zeu învins, părăsit de puteri și umilit. Eu mă uitam la el, mi se rupea inima de milă, și nu știam ce să-i spun. După câteva minute de tăcere își împreună mâinile și, ridicându-și aiurit ochii în sus, oftă din adânc și repetă rar, cu'n glas nespus de sfâșietor: "**Of, Doamne, Doamne!**..." Era în acest suspin al a lui și în aceste cuvinte sinteza întregii lui vieți, și poate, c'o ultimă fulgerare de conștiința, a străbătut în clipa aceea lanțul tuturor suferințelor lui din copilărie și până înceasul în care se afla. M'a podidit plânsul ș'am plecat. De-atunci nu l'am mai putut vedea...*

Da, i-au sfărâmat organele trupului. Aceasta a fost ordinea de atac împotriva captivului Eminescu. Ajunsese în captivitate perfect sănătos. Dovadă ca a rezistat supliciilor timp de șapte ani.

Da, *un zeu învins*, dar zeul acesta era în lanțuri. În lanțuri fiind, l-au lovit...

Of, Doamne, Doamne!...cât i-am iubit și cât îi iubesc! Și iată ce-i fac, dragi cititori. Il răstigniră, pâna la moarte, pe crucea suferinței. Dar

intunecimile acestei vieți nu l-au biruit. Bate la porțile sufletelor noastre să fie primit. Împreună vom birui.

II

Mărturia lui Eminescu...

Pe data de 13 aprilie, procurorul Mavros cere președintelui Tribunalului Ilfov acordarea unei sinecure pacientului Mihai Eminescu. Se afla în casa de sănătate a doctorului Șuțu.

Se constituie un Consiliu format din Titu Maiorescu, Dem Laurian, Șt. Mihăilescu, I. L. Caragiale, I. Gr. Valentineanu și Mihail Brăneanu. Se redactează un process-verbal. Titu Maiorescu l-a scris. Era avocat. Tot el l-a depus. Procesul verbal este semnat pe data de 12 iunie. Tot acum depune raportul medico-legal și doctorii Șuțu și Petrescu. Și tot pe 12 iunie, are loc interogatoriul:

-Cum te cheamă?

-Sunt Matei Basarab, am fost rănit la cap de către Petre Poenaru, milionar, pe care regele l-a pus să mă împuște cu pușca umplută cu pietre de diamante cât oul de mare.

-Pentru ce?

-Pentru ca eu, fiind moștenitorul lui Mircea Basarab, regele se temea ca eu să nu-i iau moștenirea.

-Ce-ai de gând să faci când te vei face bine?

-Am să fac botanică, zoologie, mineralogie, gramatică chineză, evreiască, italienească și sanscrită. Știu 64 limbi.

-Cine e Poenaru care te-a lovit?

-Un om bogat, care are 48 de moșii, 48 de râuri, 48 de garduri, 48 de case, 48 de sate și care are 48 de milioane.

Întrebări cheie, de interes pentru anchetator și pentru cei care se aflau în spatele sau:

-Ce-ai de gând să faci când te vei face bine?

-Cine e Poenaru care te-a lovit?

Eminescu le dă satisfacție anchetatorilor. Lasă sub tăcere idealurile pentru care a fost arestat pe data de 28 iunie 1883 și pentru care era privat de libertate și în clipele respective. Enumeră domeniile viitoarelor sale preocupări. Si ca să nu existe vreo îndoială că nu mai e întreg la minte, încheie cu *Știu 64 de limbi*. Dar spunând *Știu 64 de limbi*, a făcut și un pas numai de el știut.

Prin întrebarea *Cine e Poenaru care te-a lovit?* se urmărea altceva. Dacă nu ar spune că prezența lui Poenaru la casa de sănătate (ospiciu-spital de nebuni) nu are o acoperire medicală reală și că a fost “internat” în spital tocmai pentru a-l lovi (asasina). Nici vorbă, de așa ceva, spre liniștea anchetatorilor. Și totuși Eminescu desemnează cu siguranța persoana care se află în spatele privării sale de libertate și a tentativei de asasinat. Și a iminentului său sfârșit. Decis de persoana respectivă. Și reușește să ne atragă atenția tocmai asupra acestui aspect-prezența lui Poenaru în zilele acelea în spital, nu era întâmplătoare, pentru că a fost pus (adus) ca unealtă într-un scop criminal.

Înainte de răspunsurile lui Eminescu, să întârziem câteva clipe asupra primei părți a anchetei.

-Cum te cheamă?

Eminescu nu răspunde mă numesc Mihai Eminescu, așa cum se răspunde la oricare interogatoriu.

Spune că este Matei Basarab, apoi că a fost lovit la cap de către Petre Poenaru, care a fost pus să-l împuște. Nu se folosește de datele reale ale tentativei de asasinat, piatra, evitând să se deconspire ca e întreg la minte, ci că a fost pus să-l împuște cu o pușcă umplută cu diamante cât oul de mare. Să reținem *l-a pus*. Nebun în toata legea și-o fi zis anchetatorul, încât a trecut cu legeritate peste faptul că Mihai Eminescu spune clar cine l-a pus pe Poenaru să-l asasineze. Cine l-a pus? Regele. Ceea ce este exact. Toate elementele doveditoare se găsesc în 1883, dar și în situația lui Eminescu din acești ultimi șapte ani ai vieții sale, cât și din ultimele lui zile.

-Pentru ce?

-Pentru că eu, fiind moștenitorul lui MateiBasarab, regele se temea că eu să nu-i iau moștenirea.

E o schimarea totală a răspunsului, dar anchetatorul nici nu mai ia seama. Faptul că Eminescu este nebun, părea evident. Și nu mai conta ce mai spune un nebun. Era Mihai Eminescu moștenitorul lui Matei Basarab? Al moșiei? Al României? Al românilor de sub jugul imperiilor vecine? Al moșiei încă în stăpânirea imperialilor din jurul României? Da. El, împreună cu toți ceilalți români din mișacrea națională. De aceea a organizat Carol I nimicirea acestei mișcări, pentru ca ea reprezenta interesele tuturor românilor și era de facto o forță politică ce câștiga din ce în ce mai mult teren în sufletele românilor, ceea ce ducea inevitabil la situația de a deveni forța politică numărul unu din România. Carol I și guvernul Brătianu. Toți prietenii lui Mihai Eminescu, cei vreo douăzeci de mii de români membri ai Societății Carpații, erau moștenitorii moșiei. Ei reprezentau interesele majore ale tuturor românilor. Din avântul, din jertfa lor s-a ajuns, după numai 30 de ani,

la Unirea moșiei și a românilor în statul național unitar România. În condiții tot dramatice. Cu mult mai dramatice ca pe vremea lui Eminescu. În condiții în care tot naționaliștii români au acționat, nu regele, curgând din tot Ardealul, de neoprit, spre Alba Iulia, unde au proclamat Unirea cu România. Regele tremura în București, să nu intervină, să nu deranjeze pe imperiali, de care îi era frică să nu creadă că Regatul român acționează pentru unire. De aceea nici nu a lăsat pe oficialii din Regat să meargă la Alba Iulia. A fost trimis doar un sublocotenent, cu ordinul să nu se arate la vedere. Dacă românii ardeleni ar fi așteptat încurajarea oficialilor din regat, nu s-ar fi împlinit Unirea. Desigur mi se poate aminti că în prima parte a războiului armata română a pătruns în Ardeal, pentru a-l elibera. Și a plătit o grea jertfă de sânge. A fost silită să se retragă, ne reușind să înfăptuiască Unirea. Dar jertfa ei nu a fost zadarnică. În aceste condiții dramatice, românii din școala lui Eminescu au îndrăznit ceea ce Regele nu mai îndrăznește. S-au mobilizat românii ardeleni. Și au reușit. În 1883 au fost loviți și ei, după planul bine pus la punct, pentru că și românii ardeleni faceau parte din Societatea Carpații. Au îndrăznit românii care își faceau datoria de conștiință față de neam, pentru Unire, în Ardeal, în România, în Basarabia și în nordul Bucovinei. Eminescu, adolescent fiind, cutreiera cu trupele de teatru Ardealul. Ce fel de teatru? Mobilizator. Conținut patriotic. La sfârșit, la căderea cortinei, se cântau numai cântece patriotice. Imperialii vienezi interzic aceste turnee de teatru. Eminescu nu a acționat singur. S-a format o excepțională rețea de patrioți-numărul impresionant de membri ai Societății Carpații, este o dovadă grăitoare. Când s-a pomenit ca reîntregirea unei țări să se facă, așa, ca o pomană căzută din cer? Spiritul lui Eminescu a fost și la Alba Iulia. Este și acum în Basarabia, în nordul Bucovinei, în Nordul Maramureșului. Un popor care renunța la dreptate și adevăr trăiește în genunchi, suspus tuturor umilințelor. Același curaj ca pe vremea lui Eminescu și în anii următori. Unii dintre românii ardeleni chiar de pe vremea lui Eminescu au acționat strălucit și curajos, până la împlinirea Unirii, la 1 Decembrie 1918 și în continuare, pentru consolidarea ei. Bunii români din vremea lui Eminescu au trăit și participat la toate aceste evenimente. Să avem în vedere doar anii vieții lui Eminescu și, spre exemplu, ai unuia dintre contemporanii lui (Mihai Eminescu, 1850-1889, Ion Slavici, 1848-1927), pentru a cuprinde mai ușor toate aceste vremi. Cu același spirit de îndrăznelă și de jertfă ca Eminescu. Altfel spus a învins Eminescu, spiritualitatea unificatoare de țară, împotriva careia regele folosea terorismul de stat. Cu alte cuvinte regele și guvernul au desafășurat o activitate criminală, profund antiromânească. De acest spirit eminescian, românesc, iubitor de neam și de Dumnezeu, se simte nevoia și azi. Sigur că regele s-a temut de Eminescu și de

românașii lui. Răspunsul lui Eminescu este exact, matematic. Regele a ordonat arestarea în forța a liderilor Societății Carpații și a lui Eminescu și nimicirea acestei mișcări. Zadarnic. În Ardeal, în timpul detenției lui Eminescu, se mișcau memorandiștii, pe care nici pușcariile-nici celebrul proces din 1894 nu i-a intimidat. Liderul lor, dr. Ioan Rațiu a preferat pușcăriile, decât să renunțe la idealuri. Mesajul mobilizator al dr. Ioan Rațiu: **Existența unui popor nu se discută, ci se afirmă!** Și ceiați, toți răstigniții români de sub roata suferinței, dar au răzbit și avem, pe osemintele și jertfele lor, fie civili, fie militari ai armatei române, o țară a noastră, singura din aceasta parte a Europei, cu noi, ca autohtoni pe aceste pământuri de când e om în Europa. De dintotdeauna am fost și mereu vom fi aici. Cuvintele lui Eminescu, în legătură cu *moștenirea și consecințele greșelilor politice*, sunt edificatoare-extrase din doua articole publicate în 1881 și 1882: **“A fi bun român nu e un merit, nu e o calitate ori un monopol special, ci o datorie pentru orice cetățean al acestui stat, ba pentru orice locuitor al acestui pământ, care este moștenirea, în exclusivitate și istorică, a neamului românesc. Acesta este un lucru care se înțelege de la sine”. “Greșalele în politică sunt crime; căci în urma lor suferă milioane de oameni nevinovați, se-mpiedică dezvoltarea unei țări întregi și se-mpiedică, pentru zeci de ani înainte, viitorul ei”**.

În 1893 Alexandru Vlahuța își publica articolul **Eminescu bolnav**. Tot în acea vreme scrie poezia **Eroilor martiri**, publicată în **Golgota**, organ al durerii poporului român, redactat la București cu prilejul procesului **Memorandului**.

Eroilor martiri

**Stați drepți, sublimi apostoli,
Lăsați inchizitorii să-și facă datoria...
Vedea-veți scris pe ziduri, cu slove de lumină,
În temnițele voastre: TRĂIASCĂ ROMÂNIA!**

Doi avocați, dr. Ioan Rațiu și Titu Maiorescu. Cu tot regretul, trebuie să spunem fără ezitare: nici nu se pot compara. Primul, ca și Eminescu, în flacăra idealului național, celălalt, dimpotrivă.

Regele l-a pus să mă împuște. Regele se temea ca eu să nu-i iau moștenirea.

-Cine e Poenaru care te-a lovit?

-Un om bogat, care are 48 de moșii, 48 de râuri, 48 de garduri, 48 de case, 48 de sale și care are 48 de milioane

Lângă acestea a se avea în vedere și *Știu 64 de limbi*.

Pentru memoria și cunoștințele lui Eminescu, răspunsurile la întrebări, de doar câteva câteva rânduri, era ușor de alcătuit, pentru a se constitui într-o ghicitoră, într-un joc numai de el știut, într-o criptogramă, cu atât mai ușor de constituit cu cât e vorba de o stereotipie numerică. Eminescu avea la îndemână o redutabilă inteligență care l-a ajutat, deși în captivitate, chiar la marginea vieții fiind, fără putința de a mai avea vreo legătură cu lumea, să ne transmită un ultim mesaj.

E limpede pentru oricine ca e vorba de o ancheta la o tentativă de omor. Este straniu că a fost anchetată doar victima, Mihai Eminescu, nu și agresorul, Petre Poenaru. Vinovatul era Mihai Eminescu...Și singurul care va fi pedepsit...Deranjase pe mulți...Aceștia aveau nevoie de acte acoperitoare, pentru posteritate, prin care să acopere faptul ca au arestat un om perfect sănătos, pe care l-au supus ununi regim de exterminare ...

Eminescu arată cu precizie spre adevărații asasini, cei care stătea în spatele lui Poenaru. Acesta a fost doar o sărmană unealtă. Răspunsul adevărat este cu ingeniozitate ascuns. Descifrarea lui, peste timp, nu lasă nici o urmă de îndoială: Francmasoneria. Iar omul bogat este știut că nu era Petre Poenaru, ci însuși regele. Iar regele era francmason. Cu alte cuvinte Eminescu a fost asasinat de francmasoneria internațională și națională.

Prin această monstruoasă imixtiune în viața poporului roman, masoneria, pentru români, este definitiv compromisă.

Dupa trei zile de la interogatoriu, Eminescu se plimba prin grădina spitalului însoțit de un vizitator. Pe la spate, furișându-se, se apropie de Eminescu cu rapiditate un bărbat și-l lovește cu violență, după ureche, cu cărămida pe care o avea în mână. Eminescu se prăbușește într-un lac de sânge. A mai apucat a rosti: **Asta m-a omorât!** Ceea ce înseamnă de data aceasta lovitura e mortală, de data aceasta au reușit, din lovitura asta mor, asta m-a omorat. Așa a plecat Mihai Eminescu la cele veșnice.

Pentru tot ce ai făcut pentru noi, **Sărut mâna Mihai Eminescu și binecuvântă poporul român!**

Gheorghe Gavrilă Copil

***Eminescu bolnav**

(Din "Curentul Eminescu și o poezie nouă", Tip. "Lupta" 1892)

Acum trei ani-era tot așa prin Martie-m'am dus într'o zi să văd pe Eminescu la ospiciul din starda Plantelor, unde era de curând internat.

M'a cunoscut și i-a părut bine când m'a văzut. Îmbrăcat într-un palton lung și târând în picioare niște galoși mari de gumilastică, se primbla prin

adaie, cu mâinile la spate. M-a întrebat de prieteni, căinându-i și vorbind de ei cu milă, ca de niște oameni pierduți, sau foarte nenorociți. Arăta pentru unele lucruri de nimic un interes și o mirare exagerată. Privirea'i era dusă, obrazii palizi și căzuți, glasul tăgănat și somnoros. Avea mai mult aerul unui om ostenit din cale-afară. Îmi spuse cu un ton important despre un plan al lui de reorganizare socială, la care se gândește demult,-o lucrare colosală, care îl muncește și'i dă nopți de insomnie și dureri de cap ucigașe.-Adusei vorba de poezii. Atunci, cu o bucurie de creator copilărește arătată, scoase din buzunarul paltonului un petec de hârtie și așezându-se pe scaun începu să citească...un șir lung de strofe, de o sonoritate și de un efect ritmic fermecător. Rostirea lor îl încălzia, și ochii și glasul i se înviorau. Pe acel petec de hârtie nu erau scrise decât două vorbe: *gloriosul voivod*. El improviza. Am ascultat uimit peste două-zeci de strofe sonore, dar lipsite de sens și de legătură; fiecare vers părea rupt dintr-o poezie frumoasă. Mi-aduc aminte că două vorbe: *foc și aur* reveniau mereu, mai în fiecare strofă. N'am putut reține decât aceste patru versuri de pe la mijloc, cari au un început de înțeles mistic:

*“Atâta foc, atâta aur,
S'atâtea lucruri sfinte
Peste 'ntunericul vieții
Ai revărsat părinte”*

Dar în toată acea armonie de sunete se vedea perfect tehnica maestrului, limba lui aleasă și muzicală, care se supunea și se mlădia mecanicește sub ultimele tremurări ale acestui suflet întunecat. Era o neobicinuită frumuseță de sunete în acea împărechere bizară de cuvinte, din care sburase pentru totdeauna ordinea și suflarea unui înțeles. Atunci am înțeles adânc sensul înfiorător al cuvântelor lui de-odinioară:

*“Unde-s șirurile clare din viață-mi să le spun?
Ah, organele's sfărmate și maestul e nebun!”*

Și când ostenit de acest joc curios de versuri sonore și pustii, își lăsă tăcut privirea'n pământ, figura lui îmbracă iarăși acea expresie de tristețe vagă-umbra aceluia apus dureros al conștiinții, care'i dădea în momentul acela înfățișarea unui zeu învins, părăsit de puteri și umilit. Eu mă uitam la el, mi se rupea inima de milă, și nu știam ce să-i spun. După câteva minute de tăcere își împreună mâinile și, ridicându-și aiurit ochii în sus, oftă din adânc și repetă rar, cu'n glas nespus de sfâșietor: “Of, Doamne, Doamne!...” Era în acest suspin al lui și în aceste cuvinte sinteza întregii lui vieți, și poate, c'o

ultimă fulgerare de conștiință, a străbătut în clipa aceea lanțul tuturor suferințelor lui, din copilărie și până în ceasul în care se afla. M'a podidit plânsul ș'am plecat. De-atunci nu l-am mai putut vedea...

Dar vorbele acelor strofe, particulara tăietură a acelor versuri moarte, mi-au rămas în cap, și de câte ori citesc câte-o poezie fără înțeles a vreunui tânăr, prea mult influențat de limba și formele maestrului, mă'ntreb dacă nu cumva autorul acelu svon de silabe n'a stenografiat vreuna din acele caprițioase improvizații ale poetului...

A. VLAHUȚĂ

(Articol preluat din **FLACĂRA**, anul III, nr. 35-14 iunie 1914)